

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗТАШУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ДРІБНОРОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ НА ПРИКЛАДІ М. ПОЛТАВА

***Анотація.** Стаття висвітлює сучасні проблеми розміщення та взаємодії тимчасових об'єктів дрібнороздрібної торгівлі з міським середовищем. Проаналізована структура розвитку, функціональне призначення, об'ємно-просторове вирішення кіосків.*

Ключові слова: кіоск, роздрібна торгівля, торговельне місце

Постановка проблеми. Сучасна торговельна мережа є сукупністю різноманітних типів підприємств торгівлі, серед яких вагоме місце займають підприємства дрібнороздрібної торгівлі, які відіграють роль забезпечення продуктами першої необхідності. Розвиток роздрібної торгівлі обумовлюється соціально-економічними чинниками: економічним становищем країни та його населення, структурою зайнятості населення, обсягами капітальних вкладень. Коливання економічного розвитку призводять до суттєвих коливань мережі дрібнороздрібної торгівлі. Проблема кількості торгових одиниць, їх розміщення та естетичних якостей і параметрів стала актуальною для багатьох міст України, зокрема і для Полтави. У Полтаві станом на 2015 рік налічується понад 700 об'єктів дрібнороздрібної торгівлі, що у 10 разів перевищує норму середньостатистичного європейського міста. Це значною мірою впливає на архітектурне обличчя міста його естетичні якості та загальне сприйняття. Відсутність науково обґрунтованих рекомендацій по їх розміщенню та зовнішньому вигляду призводить до хаотичного їх розташування в міському середовищі, без урахування стилєвих та естетичних особливостей оточуючої забудови. Часто при розташуванні об'єктів дрібнороздрібної торгівлі не враховується специфіка транспортно-пішохідної мережі міста, що заважає її нормальному функціонуванню. Не зважаючи на доцільність такої форми торгівлі, як кіоск, в багатьох випадках розміщення об'єктів та їх архітектурно-планувальні рішення вступають в протиріччя із сформованою забудовою, створюють проблеми на пішохідних шляхах, погіршують санітарний стан територій, порушують естетику міського середовища. Кіоски, знаходячись на передньому плані в полі зору пішохода, суттєво впливають на загальне враження від міського середовища та його естетичні якості.

Відсутність карт-схем перспективного розвитку мережі призвело до хаотичності розміщення підприємств дрібнороздрібної торгівлі, невідповідності кількості і потужності торгових одиниць кількості населення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Проведене дослідження є складовою частиною плану науково-дослідних робіт кафедри дизайну архітектурного середовища ПолтНТУ з наукової проблеми „Оптимізація архітектурного середовища в природному довіллі ” згідно плану, затвердженого Українською Академією архітектури (протокол №24 від 28.12.2000 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дана тема потребує подальшого вивчення науковцями архітектурного спрямування. Дослідження Кузьміної Г.В. присвячені принципам організації архітектурно-планувальної структури підприємств дрібнороздрібної торгівлі. Однак, певне ускладнення ситуації в сучасних умовах, вимагає подальшого вивчення цього питання та розробки пропозицій по вирішенню виникаючих проблем.

Мета статті – виявлення архітектурно-планувальних прийомів вирішення та розташування підприємств дрібнороздрібної торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Роздрібна торгівля - категорія історична. На її розвиток завжди впливали економіка, політика, правові основи державства. Об'єкти дрібнороздрібної торгівлі є засобом існування підприємців та зручним місцем придбання товарів для пересічних громадян. Соціально-економічна ситуація в Україні призвела до скорочення, або ж до закриття цілої низки великих торгових підприємств та змусила скорочувати витрати на утримання великих торгових приміщень та зменшувати їх площу.

Об'єкти дрібно-роздрібної торгівлі в таких умовах набули великої популярності та стали достатньо рентабельними. Завдяки мінімальному рівню стартового капіталу, необхідного для відкриття подібної торговельної точки, в дану сферу бізнесу постійно приходять нові інвестори, починаючи з початківців бізнесменів і закінчуючи великими підприємствами. У малого бізнесу є дві основні функції: це створення робочих місць і самореалізація людей, які хочуть займатися підприємництвом. В малому бізнесі зайняти себе може значна кількість людей. Актуальність використання в торгівлі кіосків в Україні та світі не змінюється.

Кіоски компактні, їх розмір дозволяє організувати торговельну точку на невеликій площі в найбільш відвідуваних місцях, в яких спостерігається постійний потік потенційних споживачів значного асортименту продукції та послуг. Об'єкти дрібнороздрібної торгівлі відрізняються мобільністю, тому при необхідності їх можна швидко перемістити в інше місце. До того ж ціна квадратного метра торговельного майданчика у випадку з кіосками виявляється в кілька разів дешевше в порівнянні з придбанням або орендою площ аналогічної квадратури у великих ділових, торговельних або розважальних центрах.

При аналізі розташування підприємств дрібнороздрібної торгівлі виявлено, що необхідною умовою подальшого розвитку є, з одного боку,

надання населенню максимальної зручності обслуговування цим типом підприємств торгівлі з урахуванням росту потреб населення, а з іншого – комплексність підходу щодо їх проектування та розміщення.

Об'єкти дрібно-роздрібної торгівлі розташовуються в так званих «жвавих місцях» міста. До них в першу чергу можна віднести перехрестя вулиць, зупинки громадського транспорту, площі біля великих громадських будівель, зони відпочинку і т. п. У таких місцях найбільш висока концентрація потенційних покупців, що визначає оптимальне функціонування кіоску. Від місця розташування кіоску безпосередньо залежать його розмір, форма організації торгівлі, рівень і характер благоустрою, а також спосіб угруповання і компоновки торгових місць. Часто групи кіосків і павільйонів об'єднуються просторовими конструктивними елементами, що надає цілісності та єдності при їх зоровому сприйнятті. Об'єкти дрібно-роздрібної торгівлі набули значного різноманіття (Рис.1).

Рис.1 .Класифікація об'єктів дрібно-роздрібної торгівлі та обслуговування

Архітектурно–планувальні, естетичні та технічні рішення таких об'єктів часто недостатньо високої якості. Від хаотичного розміщення підприємств дрібно-роздрібної торгівлі, їх невисоких естетичних якостей, значної кількості торгових одиниць дуже постраждало місто Полтава. Проблема з об'єктами дрібно-роздрібної торгівлі існує не лише в центрі міста. Страждають також і периферійні мікрорайони, лишаючись без затишних алей для прогулянок та

цілісності сприйняття забудови. Архітектурне обличчя міста зазнає втрат через те, що більшість кіосків розташовані з порушенням норм благоустрою та заважають пішоходам вільно рухатись, перекривають виразні краєвиди міста.

Не зважаючи на це, більшість пересічних громадян міста вважають кіоски дуже корисними та доцільними, підкреслюють зручність та актуальність реалізованої продукції та задоволені отриманими там послугами, та все ж таки наголошують на перевищенні їх кількості за останній час та недостатній візуальній привабливості.

Актуальним завданням поточного етапу розвитку підприємств дрібнороздрібної торгівлі в світлі сучасних містобудівних тенденцій є їх раціональне розміщення, забезпечення комплексності обслуговування, удосконалення функціонального зонування торговельних комплексів (рис.2). Життя потребує врахування потреби в певній кількості кіосків та при цьому створення привабливих естетичних якостей середовища. Архітектурно-планувальні рішення кіосків формуються в залежності від місця розташування, призначення за товарною спеціалізацією, виду і кількості обладнання, кількості робочих місць. В залежності від геометрії об'ємно-планувальних рішень кіоски мають прості, складні та комбіновані форми плану.

На вибір об'ємно-планувального рішення впливає місце розташування, товарна спеціалізація та асортимент товарів. Від цього залежить як конструктивне вирішення, так і прийоми розташування обладнання, вітрин тощо. В сучасних умовах розвитку технології будівництва, тимчасові об'єкти торгівлі та обслуговування виготовляються індустріально в значній кількості багатьма підприємствами, що з одного боку призводить до індивідуалізації об'єктів, а з іншого – до різнохарактерності забудови, відсутності цілісності та естетичної злагодженості архітектурно-конструктивних елементів.

При формуванні тимчасових об'єктів торгівлі та обслуговування для підвищення композиційного та архітектурно-художнього рівня об'єктів мають значення елементи благоустрою, візуальної інформації (вивіски, рекламні щити та знаки і т. ін.). Важливим є також використання світлових рекламних пристроїв та вітрин з підсвічуванням в темні години доби.

Об'єкти дрібно-роздрібної торгівлі у м. Полтава розвиваються в двох основних напрямках:

1. Розсереджено, а саме у житлових групах, на пішохідних шляхах, у місцях концентрації та накопичення людей ;
2. Комплексно, торговими групами на перетині пішохідних і транспортних комунікацій, біля підприємств базарно-ринкової торгівлі та у торгових центрах міста.

На формування та розвиток дрібнороздрібної торгівлі впливає ціла низка основних факторів: соціально-економічні, містобудівні, технологічні, технічні та естетичні, без урахування яких неможливо спрогнозувати подальше

функціонування мережі підприємств дрібнороздрібної торгівлі.

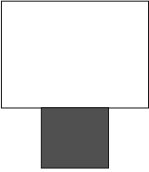

Різнovid	Схема	Приклад
Окремо стоячий		 вул. Леніна
Блоковані		 вул. Шевченко
Вбудовані Прибудовані	 	 вул. Леніна вул. Фрунзе вул. Фрунзе

Рис.2. Схеми розташування об'єктів дрібнороздрібної торгівлі та обслуговування

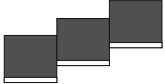
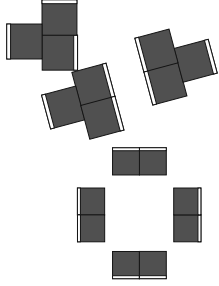
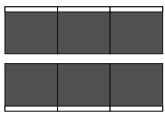
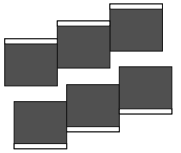

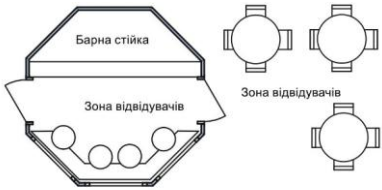

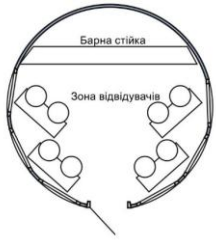

Різнovid блокування	Схема	Різнovid блокування	Схема	Різнovid блокування	Схема
Лінійний	1-рядний 	Зі зсувом	1-рядний 	Складний	
	2-рядний 		2-рядний 		

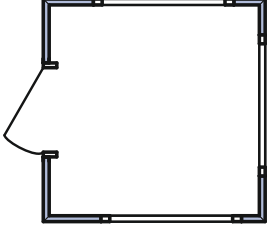

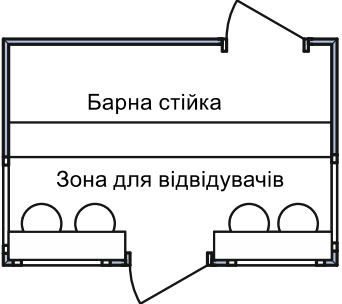

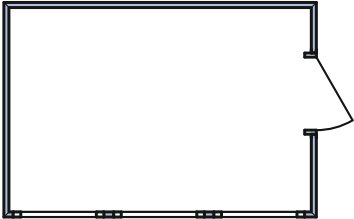
Рис.3 .Схеми блокування об'єктів дрібнороздрібної торгівлі та обслуговування

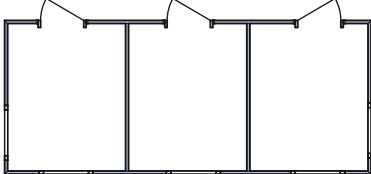

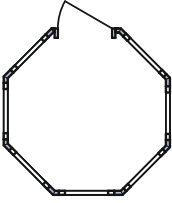

У Полтаві, як і у більшості міст України, простежується тенденція до блокування та групування об'єктів дрібнороздрібної торгівлі та обслуговування в багатофункціональні комплекси (рис.3). Також спостерігається тенденція формування кіосків і павільйонів в напрямку групування в комплексні торговельні утворення, які за масштабністю набувають композиційної значимості щодо оточуючої забудови. Часто групи кіосків і павільйонів не об'єднуються просторовими та композиційними елементами, що не надає цілісності та єдності при їх сприйнятті .

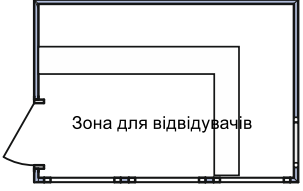

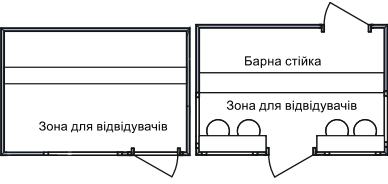

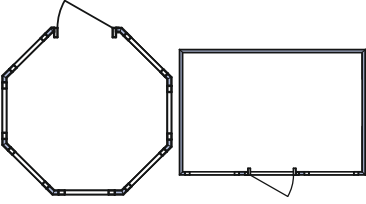

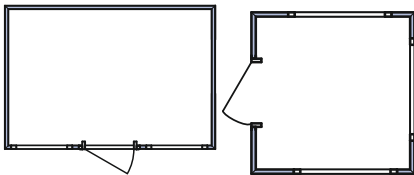
Прийоми розташування, товарна спеціалізація та образне вирішення об'єктів дрібнороздрібної торгівлі у м. Полтава наведено у табл. 1.

Таблиця №1

Ном ер №	Місце розташування	Товарна спеціалізація
1.	м.Полтава вул.Жовтнева	Міні-кафе, продаж продовольчих товарів, продаж овочів та фруктів продаж напоїв, продаж тютюну.
	Зовнішній вигляд	Планувальне вирішення
		
		
		

		
		
2.	<p>м.Полтава вул.Леніна</p>	<p>Міні-кафе, продаж продовольчих товарів, продаж тютюну.</p>
	<p>Зовнішній вигляд</p>	<p>Планувальне вирішення</p>
		
		
		

3.	<p>м.Полтава вул.Шевченка</p>	<p>Міні-кафе, продаж продовольчих товарів, продаж напоїв.</p>
	<p>Зовнішній вигляд</p>	<p>Планувальне вирішення</p>
		
		
		
		
4.	<p>м.Полтава вул.Зіньківська</p>	<p>Міні-кафе, продаж продовольчих товарів, продаж овочів та фруктів продаж напоїв, продаж тютюну, продаж одягу.</p>
	<p>Зовнішній вигляд</p>	<p>Планувальне вирішення</p>
		

		
		
<p>5.</p>	<p>м.Полтава вул.Сінна</p>	<p>Міні-кафе, продаж продовольчих товарів, продаж овочів та фруктів продаж напоїв, продаж тютюну, продаж білетів.</p>
	<p>Зовнішній вигляд</p>	<p>Планувальне вирішення</p>
		
		
		

Висновки.

Головним завданням при проектуванні та розміщенні об'єктів дрібнороздрібної торгівлі є підвищення архітектурно-планувальних, функціональних та естетичних якостей міського середовища. Новизна конструктивних та архітектурних рішень, доцільне містобудівне розташування повинні сприяти вирішенню цього завдання. Актуальним є і врахування потреби в певній кількості кіосків та їх тактовне включення в архітектуру міста, щоб не допускати руйнування естетичних якостей історичного середовища та не порушити його візуального сприйняття.

Забезпеченню комплексності обслуговування населення може в значній мірі сприяти побудова якісної дрібнороздрібної мережі торговельних об'єктів.

Література

1. Кузьміна Г.В. Проблеми проектування, будівництва та експлуатації підприємств тимчасової торгівлі в структурі середніх міст України // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. - К.: КиївЗНДІЕП, 2003. - С. 142 - 150.
2. Кузьміна Г.В. Питання організації мережі підприємств дрібнороздрібної торгівлі // Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель / Сучасні тенденції в архітектурі та будівництві. Спеціальний випуск. - К.: КиївЗНДІЕП, 2003. - С. 176 - 178.
3. Кузьміна Г.В. Принципи організації архітектурно-планувальної структури підприємств дрібнороздрібної торгівлі // Містобудування та територіальне планування. – К.: КНУБА, 2004. – Вип. 18. - С. 97-100.
4. *Opinion.platfor* [Електронний ресурс]Режим доступу:
<http://opinion.platfor.ma/maf-war/>
5. *Academia* [Електронний ресурс]Режим доступу:
<http://www.academia.edu/>
6. *Dezeen* [Електронний ресурс]Режим доступу:
<http://www.dezeen.com/>
7. *Lekkerland* [Електронний ресурс]Режим доступу:
<http://www.lekkerland.com/>
8. *Theinsider* [Електронний ресурс]Режим доступу:
<http://www.theinsider.ua/>